

BORUM ESHØJ

8471 Sabro

1: Fra Borum Eshøj stammer nogle af verdens bedst bevarede bronzealdersgrave.

2: Den tilbageværende højkerne fra Borum Eshøj set fra sydvest.

3: Kvindedragten fra den første egekistegrav.

4: Gravgaverne fra den rigt udstyrede kvindegrav. (Tegn. A.P.Madsen, Nat.mus.)

Administration

Ejerforhold	Privatejet
Oprettet	2001
Sidste rettelse	02-2021
Tilsyn og beskadigelser	Kulturarvsstyrelsen - KUAS
Pleje, skiltning og 100 m.-zone	Århus Kommune
FREDNINGSNR.	2413-1
STEDNR.	150101-12

Find Fortidsmindet med GPS

GPS	Breddegrad 56.201637
Længdegrad 9.992763	
UTM-system	E 561593 N 6228965

Beskrivelse

Borum Eshøj - Et centrum i bronzealderen

Borum Eshøj tilhører gruppen af stormands høje fra den ældre bronzealder omkring 1.400 f.Kr., og fra dens tre egekistegrave stammer nogle af verdens fineste fund fra bronzealderen. Den oprindeligt ca. 38 x 9 m store gravhøj ligger næsten 100 m over havet nordvest for Århus, og har en både klassisk og tragisk - men også spændende - fundhistorie, som siden 1988 er suppleret med nye udgravninger og rekonstruktioner.

Fra Borum Eshøj stammer nogle af verdens bedst bevarede bronzealdersgrave.

I dag er der kun lidt tilbage af den oprindelige storhøj. Afgravninger og arkæologiske undersøgelser har reduceret højen kraftigt, så der nu kun står en højkerne på omkring 19 x 6 m tilbage. Adskillige omliggende gravhøje forsvandt også næsten fuldstændigt under ploven, indtil nogle af de sidste overpløjede rester blev undersøgt af Moesgård Museum i 1990-erne. Totalt kendes der omkring 40 gravhøje fra plateauet omkring Borum Eshøj.

Den tilbageværende højkerne fra Borum Eshøj set fra sydvest.

Det første fund som kendes fra Borum Eshøj stammer fra 1850, hvor Højballegårds første ejer Palle Hansen under afgravning af jord i højens østside stødte han på en stenliste. Heri lå bl.a. et bronzesværd og en guldbelagt dobbeltknop. Vejvæsenet begyndte så at tage sten og jord fra højen, men Palle Hansen protesterede og søgte i 1853 audiens hos Frederik VII. for at få højen fredet. Palle Hansens kongen det tidligere fundne sværd, men det gik desværre siden hen tabt da Frederiksborg Slot brændte i 1859. Palle Hansens fredningsmissionen lykkedes, men desværre glemte man at notere fredningen i ejendommens skøde, og ødelæggelsen af højen kunne derfor fortsætte under efterfølgende ejere.

I 1871, fremkom således den første egekiste med et skelet fra en 50 - 60 årig kvinde, 157 cm høj og med langt, flettet lysblondt hår. Graven blev ikke undersøgt af arkæologer, men blot gennemrodet med en ildrager og indholdet væltet ud på marken. Fundene overlevede dog på mirakuløs vis den ublide medfart, og nåede ad snørklede omveje til slut til Nationalmuseet.

I kisten var kvinden lagt på en kohud, og ikklædt en flot ulddragt bestående af en trøje med halvlange ærmer og et langt uldskørt med et bælte. Ved gravlæggelsen var liget blevet dækket med et stort uldtæppe, og hun var medgivet rige gravgaver: 1 bronzedolk, 1 halsring, 3 spiralformede fingerringe, 2 bronzearmringe, 1 bælteplade og 2 smykkeplader samt knapper, sikkerhedsnål, kam og et lille lerkar.

Kvindedragten fra den første egekistegrav.

Gravgaverne fra den rigt udstyrede kvindegrav. (Tegn. A.P.Madsen, Nat.mus.)

Da fredningen af højen blev opgivet, besluttede Nationalmuseet i 1875 at foretage en udgravning af den afgravede høj ved at grave en bred grøft gennem højens midte. Herunder fandtes yderligere 2 egekister og en brandgrav.

Situationsbillede fra 1875-udgravningen af Borum Eshøj med den centrale egekistegrav. (tegn. M. Petersen, Nat.mus)

Den første egekiste med en 20 - 22 årig ung mand, 166 cm høj og med blondt hår, fremkom ca. 14 m indenfor højens oprindelige østfod. Egekisten var omgivet af adskillige stensætninger som sikkert har været anvendt i forbindelse med begravelsesritualerne. Den unge mand var iført en uldkofte og dækket af en stor uldkappe, hvorpå der lå en sværdskede båret af en bred læderrem over højre skulder. Sværdet i skeden var dog symbolsk erstattet af en kort bronzedolk, og i graven var den unge mand yderligere medgivet en dragtnål, en hornkam, en dobbeltknop i træ og en lille spånæske med låg. Årringsdatering har siden hen dateret egekisten til 1.345 f.Kr.

Under den videre udgravning fremkom en lille stendynge med en brandgrav i højens top lige under græstørven. Blandt de brændte ben lå et efter brandgravene meget rigt gravudstyr: Et lille bronzesværd med guldrådsomviklet greb, en røgekniv med guldbånd, en guldrådomviklet pincet og en guldbelagt dobbeltknop. Fundene daterer brandgraven til begyndelsen af yngre bronzealder mellem 1.000 - 800 f.Kr.

Til slut fandtes en egekiste centralt i højen, og det er sikkert denne grav som højen oprindeligt blev rejst over. Egekisten indeholdt liget af en 50 - 60 årig mand, ca. 170 cm høj og med blondt hår. Han lå udstrakt på kohud som var nyligt aflået, da den overalt var fyldt med hylstre fra maddiker. Den gamle mand var ikklædt et lændeklæde af uld med et bånd om livet, en rundpuldet hue, og liget var dækket af en rundskåret

kappe. Ejendommeligt nok var den eneste gravgave en trænlå i kappens side. Den opfølgende årringsdatering gav her resultatet 1.353 f.Kr.

Vi kender således i alt 3 egekistegrave, 1 brandgrav og i alt 1 stenbuste fra Borum Eshøj, og det er meget besnærende at forestille sig, at i alt fald de 3 egekistegrave med den gamle mand, kvinden og den unge mand repræsenterer samme familie. Dette spørgsmål kan måske besvares gennem fremtidige DNA-analyser. Samlet dokumenterer gravene en kontinuerlig brug af højen gennem bronzealderen, og de tilbageværende højsider mod nord og syd rummer givetvis yderligere gravanlæg.

Belært af forhistorien blev den resterende høj fredet og tinglyst på ejendommen i 1932.

Til en gravhøj af Borum Eshøjs størrelse er der naturligvis også tilknyttet gamle sagn. Det fortælles at højen var hjemsted for en trolde som kom i kamp med trolde fra Jelshøj med Svend Felding som mellemmand. Du kan finde sagnet mere detaljeret refereret under Jelshøj.

Grundplan over 1875-udgravningen med alle kendte gravanlæg indtegnet.

Stedet er ikke bare på grund af Borum Eshøj et besøg værd. Siden 1988 har Moesgård Museum i nært samarbejde med lokalsamfundet udgravet og rekonstrueret 3 af de omliggende overpløjede gravhøje på deres oprindelige plads og opført en kopi af et klassisk, treskibet bronzealderhus ud til parkeringspladsen på stedet.

Borum Eshøj (t.h.) og de tre genopførte gravhøje set fra nord.

To af de genopførte gravhøje set fra Borum Eshøj mod nord.

Højudgravningerne bekræftede fundbilledet fra Borum Eshøj med gentagne begravelser og talrige stenlægninger.

Rekonstruktionen af det store bronzealderhus ved Borum Eshøj.

Langs den ene høj fandtes også stolpespor efter et hus fra slutningen af bondestenalderen, som er kulstof 14-dateret til 2.000 f. Kr. Huset havde tre store tagbærende stolper, og solide vægstolper som er markeret ved højen. Det tilstræbes, at der med tiden bliver opsat yderligere information om disse spændende udgravninger på stedet.

Udgravningerne viste at højene havde mange stenlægninger. Her langs foden af den genrejste høj .

Stolpemarkering af stenalder- huset som lå på stedet før højen.

Læs mere om Borum Eshøj på Nationalmuseets hjemmeside.